

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра теорії та історії держави і права

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Освітня програма	Магістр права https://surl.li/cfhosd
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Денна
Рік підготовки, семестр	1 курс, 1 семестр
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС / 90 годин, у тому числі, самостійної роботи – 54 годин, лекційних – 18 годин, семінарських – 18 годин
Форма семестрового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Інформація про викладачів	Лекції, консультації, семінарські заняття, залік: Вовк Вікторія Миколаївна , професор кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор (https://univer.km.ua/profile/vovk-viktoriya-mykolayivna) Електронна адреса: vmv@univer.km.ua Профілі у наукових базах даних: Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=_KFPshoAAAAJ&cstart=0&pagesize=400 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0588-2095 SCOPUS : https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218950348
Розміщення	Google classroom

курсу	https://meet.google.com/bce-orpf-bzi
Консультації	Офлайн консультації: згідно із затвердженим розкладом; Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 9.00 до 17.00;
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК2 Здатність проводити дослідження на відповідному рівні ЗК3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ЗК4 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність) ЗК7 Здатність приймати обґрунтовані рішення ЗК8 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань) ЗК9 Здатність працювати в міжнародному контексті Спеціальні компетентності СК1 Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності СК2 Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України СК3 Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні СК5 Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції СК6 Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію СК9 Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності СК10 Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування СК13 Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
Програмні результати навчання	Програмні результати навчання РН6 Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи РН7 Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання РН8 Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для

	проведення наукових досліджень та практичної діяльності									
Місце дисципліни в логічній схемі	Знання цієї навчальної дисципліни слугуватимуть базою для подальшого вивчення дисциплін: Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод; Правові цінності Європейського Союзу; Техніка переговорів та комунікація									
Зміст навчальної дисципліни	<table><tr><td>Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна.</td></tr><tr><td>Тема 2. Правова онологія та правова антропологія.</td></tr><tr><td>Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність.</td></tr><tr><td>Тема 4. Міф і міфотворчість у праві</td></tr><tr><td>Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси.</td></tr><tr><td>Тема 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення проблеми</td></tr><tr><td>Тема 7. Права людини (між мораллю і правом)</td></tr><tr><td>Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики</td></tr><tr><td>Тема 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні</td></tr></table>	Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна.	Тема 2. Правова онологія та правова антропологія.	Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність.	Тема 4. Міф і міфотворчість у праві	Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси.	Тема 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення проблеми	Тема 7. Права людини (між мораллю і правом)	Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики	Тема 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні
Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна.										
Тема 2. Правова онологія та правова антропологія.										
Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність.										
Тема 4. Міф і міфотворчість у праві										
Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси.										
Тема 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення проблеми										
Тема 7. Права людини (між мораллю і правом)										
Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики										
Тема 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні										
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	7.1. Основні джерела 1. Горбань О. В. Філософія права : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності Д 8 Право галузі знань Д Бізнес, адміністрування та право / О. В. Горбань. – Полтава : ПУЕТ, 2025. – 175 с. 2. Александрова О. С., Горбань О. В., Мартич Р. В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 126 с. URL : https://surl.it/wiuzad. 7.2. Допоміжні джерела Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна 1. Абашнік В. О. Ганс Кельзен про юридичний позитивізм. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету</i>. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 9- 1. С. 4-6. URL : https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9/3.pdf 2. Александрова О. С., Горбань О. В., Мартич Р. В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 126 с. 3. Білозьоров Є. Природний тип розуміння права як підґрунтя діяльнісної теорії правознавства. <i>Порівняльно-аналітичне правознавство</i>. 2022. № 2. С. 10–14. doi: 10.24144/2788-6018.2022.02.1. 4. Вовк В. М. Дослідження бінарних опозицій у праві як розширення предметного поля вітчизняної філософії права. <i>Вісник УЖНУ</i>. Серія право. 2014. Випуск 24. Т.4. С. 184-187. URL : https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/6969 5. Калюжний Р. А., Вовк В. М. Право, мораль і релігія як соціальні регулятивні механізми. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal... 6. Корабльова М. В. Філософія права в Україні: ідеологічні підстави. URL : https://www.dpshs.univ.kiev.ua/files/phil_low.pdf 7. Корчевна Л. О. Основні поняття права у позитивізмі: критичний досвід. <i>Право і Безпека</i>. 2004. Т. 3, № 2. С. 18-21. URL : https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ea9e530a-3024-46af-									

a142-e473e7fd3849/content

8. Лой А. Практична філософія: реальність і можливості. Філософська думка. 2017. № 3. С. 6-23. URL : http://www.nbu.gov.ua/UJRN/Philos_2017_3_5..

9. Радбрух Г. Законне неправо та надзаконне право. Проблеми філософії права. 2004. Том II. С.83-94. URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9678/09-Radbruch.pdf?sequence=1>

11. Семко М. Філософія права та її значення в процесі реформування правової системи України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 2. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.75>

12. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну / В.В. Лях, О.М. Йосипенко, Я.В. Любимий, В.С. Пазенок, К.Ю. Райда, Л.А. Ситніченко. Київ, 2017. 312 с. <https://surl.li/ohvner>.

13. Сомек А. Два двовимірні темпераменти юридичної науки та питання комодифікації. *Філософія права та загальна теорія права*. 2022. № 2. DOI: <https://doi.org/10.21564/2707->

14. Іванова Н. В. Природа і форми буття права: філософсько-правова інтерпретація правової реальності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 6. С. 509–515. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.06.3.78

15. Вовк В. М. Мораль, демократія, глобалізація і право. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С. 23-27. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01>

Тема 2. Правова онологія та правова антропологія.

1. Вовк В., Крисак А. Теорія ігор і право. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2025. №2(30). С.7–13. DOI: 10.33270/02253002.1

64. Вовк В. М., Волуйко О. М. Аксиоматична природа наукового знання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2022. № 69. С.20-24. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.69.2>

3. Вовк В. Реформи та позитивне право (на прикладі римського права). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1. С. 94-103. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/c8f0b183-f44a-4ce4-bab5-0e053e366583>

4. Горобець К. В. Форми буття права // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2017. Т 2. Філософія права / Редкол.: Максимов С. І. (голова) та ін. С. 1014–1017. URL : https://www.academia.edu/33091733/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8_%D0%B1%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0

5. Пономарев Е. Г. Штурцев Ю. Ю. Антропологія права як форма наукової діяльності. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/13554/21-Shturtcev.pdf?sequence=1>

6. Романова А. *Правове життя як форма буття права*. 2020. Випуск 2. Juris Europensis Scientia. DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.87>

7. Соколова О. Антропологізм філософії права Памфіла Юркевича. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2020. № 1. DOI

8. Матвійчук І. Методологічні домінанти правової антропології. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/may/12724/170-178.pdf>

9. Стовба О. Тіло права і право тіла. *Філософія права і загальна теорія права*. 2022. № 2. DOI: <https://doi.org/10.21564/2707-7039.2.318456>

11. Середюк В., Богдан О. Нормативність права в сучасній українській теорії та філософії права. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Юридичні науки. 2025. № 7. DOI: 10.25313/2520-2308-2025-7

Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність.

1. Васильченко Р. В. Співвідношення людини і держави у філософії Нового часу. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v041.2023.4>

2. Вовк В. М. Константно-домінантні соціальні ідеї епохи модерну та сучасний конституційний простір. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 2. DOI: 10.33270/02232602.25

3. Гусев В. І. Нариси з історії філософії Нового часу. К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2020. 344 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/8b8f4462-d879-4c19-98ad-4d06934dd9e5>

4. Цуркан-Сейфуліна Ю. В. Філософія права Нового часу та раціоналізація владних засад права. *Національний юридичний журнал*. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/3/11.pdf>

5. Чорнобай О. Філософсько-правові детермінанти формування юридичної аргументації в Новий час (XVII–XIX ст.). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19890/chornobay.pdf>

6. Шамрай В. Соціальний проект модерну: засади дослідження. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28614/31-Shamray.pdf?sequence=1>

Тема 4. Міф і міфотворчість у праві.

1. Вовк В. М. Міф і правова реальність // Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез XXVIII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів. (м. Хмельницький, 19 березня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 4-6.

2. Гнатко М. М. Політико-міфологічне підґрунтя права як суспільного явища. Держава і право. Серія Політичні науки. Випуск 84. Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ : Вид-во «Юридична думка». 2019. С. 66–78.

3. Завальнюк В. В. Ірраціональне в праві з позицій юридичної антропології. URL : <http://naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom13/7.pdf>

4. Калюжний Р. А., Вовк В. М. Право, мораль і релігія як соціальні регулятивні механізми. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nzkit/2010_8/5.pdf

5. Закіров М. Міф як засіб інформаційного впливу та інструмент політичної комунікації. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І.

Вернадського: зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ. 2017. Вип. 48. С. 630–644. Retrieved from: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2017_48_48.

6. Рогова О. Г. Правовий міф як елемент легітимації державної влади. *Science, innovations and education: problems and prospects. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference*. Tokyo, Japan, 6-8 April 2022. – Tokyo: CPN Publishing Group, 2022. – P. 558-566.

7. Рогова О. Дискусійні аспекти проблематики правового міфу. URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/cpls/3/cpls307.pdf>

8. Тищенко Ю. В. Інституалізація правового міфу як ознака сучасної держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/114>

9. Тищенко Ю. В. Правові міфи і міфологеми в юриспруденції. *Вісник Національної академії правових наук України*. Том 25. № 2. 2018. DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2018-25-2-27>

Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси.

1. Альчук М. Філософсько-правовий дискурс: історія і сучасність. *Вісник Львівського університету*. 2013. Вип. 3. С. 3-13. http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/3_2016/3.pdf

2. Атрашкевич Є. В. Сучасна англо-американська філософсько-правова думка як дискурсивний контекст концептуалізації права у поглядах Сьюзан Хаак. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 51. <https://core.ac.uk/download/pdf/50593247.pdf>

3. Сапарова А. Правові запозичення як дискурс інтегративного праворозуміння. *Філософія права*. 2019. №7. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313.2019.7.44>

4. Макеєва О.М., Герасименко О.В. Комунікативна теорія права в контексті сучасного праворозуміння. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/59516/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%94%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Тема 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення проблеми.

1. Hayles, K. A. How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics / K. A. Hayles. Chicago : University of Chicago Press, 1999. 364 p. doi: 10.5860/choice.37-0072

2. В. М. Вовк. Квазі-суб'єкти права: проблеми теорії та практики // *Moderní aspekty vědy: Vovk XXVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. str. 600. С. 324-352. (Репозитарій ХУУП)*

3. Генсіцький Ю. Д. Філософсько-антропологічне значення розвитку штучно створених інтелектуальних систем. *Антропологічні виміри філософських досліджень*. 2015. Вип. 8. С. 87-11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Avfd_2015_8_11

4. Кривицький Ю. В. Штучний інтелект як інструмент правової реформи: потенціал, тенденції та перспективи. doi: <https://doi.org/10.33270/01211192.90> С.90-91.

5. Кулинич В. Цифрова особистість: чи можуть роботи бути наділені правами? *Юридична газета online*. 2017. № 49 (599). URL : <https://yur->

gazeta.com/dumka-eksperta/cifrova-osobistist-chimozhut-robotibuti-nadileni-pravami.html

6. Петрова Г., Кумедя Т. Універсальні у філософії та праві: світоглядні засади сучасної моделі прав людини. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2025. № 2 (30). С. 60–69. DOI: 10.33270/02253002.7
7. Холод Ю. Фундаментальні права людини: загальнотеоретична характеристика. *Право і суспільство*. 2023. № 6. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.8>
8. Шишка О. Право неіснуючого учасника цивільних правовідносин як юридична фікція. *Право та управління: електронне наукове видання*. 2011. № 1. С.489-511.

Тема 7. Права людини (між мораллю і правом)

9. Вовк В. М., Олійник У. М. Право бути забутим як «нове право» людини у діджиталізованому суспільстві. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького*. Серія Право. 2020. № 10 (22). С. 16-22. DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.10.22.16-22>
10. Вовк В. М. Гіпермодерн і соматичні права людини. *Анатітично-порівняльне право*. 2022. № 2. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.64>
11. Вовк В. М. Соматичні права як кластер юридичних гарантій «самовласності» в контексті трансгуманізму. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 2. doi: <https://doi.org/10.33270/02202002.68>
12. Кононенко Ю. С., Джолос С. В. Абсолютизація прав людини як загроза державності і добробуту суспільства. Частина I. Загальнотеоретичні засади концепції прав людини: критичний погляд. *Вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 76. С. 20–29. doi: 10.24144/2307-3322.2022.76.1.3
13. Софінська І. Засадничі сегменти громадянства та людиноцентризм: філософсько-правове опрідметнення. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 2(26). С. 42–53. doi: 10.33270/02232602.42.
14. Фальковський А.О.,Хажинський Р.М. Концепція трансгуманізму Макса Мора та нова парадигма прав людини: досвід філософсько-правового осмислення. *Юридичний науковий електронний журнал*. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/112>
15. Шершель О. Методологічні підходи в дослідженні обмежень прав людини. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 2 (26). С. 136–143. doi: 10.33270/02232602.136.
16. Шершель О. Обмеження прав людини в інтересах держави в тоталітарних державах як вияв позитивістської концепції праворозуміння. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2024. № 1 (27). С. 133–141. doi: 10.33270/01242702.133.
17. Вовк В., Бліхар В. Правове регулювання в інформаційному просторі в контексті цифрового гуманізму як компенсація недотримання норм інформаційної етики та цифрового громадянства. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2025. № 1 (29). С. 22–28. DOI: 10.33270/02252901.3

Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики.

1. Бурлай Є. Право в естетичному вимірі (до постановки питання). *Проблеми філософії права*. 2004. Том II. С. 204-214. URL : <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9674/24-Burlay.pdf?sequence=1>
2. Рязанов М., Лисенко А. Естетика сучасного українського права: переосмислення крізь призму правової спадщини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/7>
3. Бурова О. Право та естетика. *Право та інновації*. 2014. № 1–2 (5–6). URL : <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/07/Burova.pdf>
4. Кравчук О. О. Судова символіка Одеса 2022. 528 с. URL : <https://ela.kpi.ua/items/abacd2a0-2145-4aa8-93ff-ee7839315c57>
5. Мануйлов Є. М. Естетична культура як зміст освіти майбутнього фахівця права. *Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого*. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2009. № 1. С. 13–20. URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/2607>
6. Романова А. Естетичний аспект у праві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2021. № 3. <http://doi.org/10.23939/law2021.31.096> URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/nov/25388/15.pdf>

Тема 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні

1. Абросімов Є., Скалозуб Н. Особливості філософії права в Україні. *Публічне право*. 2015. № 2 (18). С. 304-309. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2015_2_43
2. Бігун В. С. Філософія права в Україні (1990-2005): здобутки і перспективи. *Проблеми філософії права*. 2006–2007. Т. IV–V. С. 200–206. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bd530f78-5d6a-4d25-ae3a-29a67ae97698/content>
3. Бондаренко О. В. Українська ментальність в розмаїтті національних ментальних формоутворень й архетипів: історико-культурний аспект. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 32. С. 66–78. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2008_32_8
4. Бондаренко О. В. Українська ментальність в розмаїтті національних ментальних формоутворень й архетипів: історико-культурний аспект. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 32. С. 66–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2008_32_8
5. Братасюк М. Г. Право як монолог державної влади в контексті сучасного українського розвитку. *Проблеми філософії права*. 2008–2009. Т. VI– VII. С. 54–59. URL <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/13633/06-Bratasuik.pdf?sequence=1>
6. Донченко О.І. Правовий менталітет українського суспільства як фактор правотворчості. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2018. № 3 (61). С. 5-10.
- Донченко О.І. Система суспільно-політичних поглядів Г. Сковороди. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №3. С. 15-19. URL : <https://dspace.onu.edu.ua/items/60c037d6-a25b-4742-bfd1-6c32762724a1>

	9. Корабльова М. В. Філософія права в Україні: ідеологічні підстави. https://www.dphs.univ.kiev.ua/files/phil_low.pdf 10. Романова А. Правова доктрина природного права у регулюванні суспільних відносин на основі верховенства права. <i>Аналітично-порівняльне правознавство</i>. 2023. № 1. С. 632–635. doi: 10.24144/2788-6018.2023.01.110 11. Андрусяк І. П. Філософія права Богдана Кістяківського: логічні засади і методологія дослідження. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право</i>. 2025. Вип. 90. Ч. 5. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.37
--	---

Навчальний контент

	№ те-ми	Назва теми	Кількість годин					
			Денна форма навчання					
			Усього	у тому числі				
				Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	
Тематичний план навчальної дисципліни	1.	Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна.	10	2	2	-	-	6
	2.	Тема 2. Правова онологія та правова антропологія	10	2	2	-	-	6
	3.	Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико- правову реальність.	10	2	2	-	-	6
	4.	Тема 4. Міф і міфотворчість у праві	10	2	2	-	-	6
	5.	Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси: феміністична філософія права	10	2	2	-	-	6
	6.	Тема 6. Суб’єкт права: філософсько-правове бачення проблеми	10	2	2	-	-	6
	7.	Тема 7. Права людини (між мораллю і правом)	10	2	2	-	-	6
	8.	Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики	10	2	2			6
	9.	Тема 9. Філософсько- правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні	10	2	2	-	-	6

	10.		90	18	18	0	0	54
Методи навчання та форми поточного контролю	Під час лекційних занять застосовуються: 1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) створення проблемних ситуацій; 3) слайдова презентація; 4) експрес-опитування, діалог, дискусія, вікторина Kahoot та Всеосвіта; 5) методи активного слухання та методи зворотного зв'язку. На семінарських заняттях застосовуються: 1) дискусійне обговорення проблемних питань; 2) вирішення ситуаційних завдань та кейсів із застосуванням сучасних інформаційних технологій; 3) методи активного слухання, диференціації та методи рефлексії. Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни може проводитися у формах: 1) усне або електронне (у тому числі тестове) бліц-опитування здобувачів вищої освіти щодо засвоєння матеріалу; 2) усне або електронне (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях; 3) виконання практичних завдань із застосуванням сучасних інформаційних технологій; 4) захист підготовленої презентації.							
	1.2. Лекції Лекція 1. Поняття, предмет та методи філософії права. 1. Особливості філософсько-правового знання. 2. Засновки філософсько-правового знання (аксіоми, парадокси). 3. Праворозуміння як висхідна та кінцева точка філософсько-правового пізнавального процесу. Лекція 2. Правова онтологія та правова антропологія. 1. Поняття та сутність правової онтології. Проблемне поле правової онтології. 2. Питання походження права. Предметні форми існування права (правові норми, закон в праві). 3. Гібридна правова реальність. 4. Особливості правової антропології. Лекція 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність. 1. Прямий та опосередкований вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність. 2. Ідеї новоевропейської філософії права і сучасне право. 3. Ідея вічного миру і сучасність. Лекція 4. Міф і міфотворчість у праві 1. Поняття та сфери дії міфу в сучасному соціальному житті. 2. Міф як правотворчий чинник. 3. Правовий міф та його місце в політико-правовій реальності. 4. Міф і галузі права.							
Лекційні заняття								

	Лекція 5. Сучасні філософсько-правові дискурси: феміністична філософія права 1. Поняття, витоки та предмет феміністичної філософії права 2. Основні напрями (течії) феміністичної юриспруденції 3. Деконструкція класичних правових концептів 4. Вплив феміністичної філософії на сучасне міжнародне та національне право Лекція 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення 1. Поняття суб'єкта права як вільного соціального індивіда. 2. Суб'єкт права і процеси індивідуалізації. 3. Суб'єкти і квазі-суб'єкти в праві. Лекція 7. Права людини (між мораллю і правом). 1. Права людини (привілеї чи абсолютне право). 2. Модерністське та постмодерністське розуміння прав людини. 3. Четверте покоління прав людини і право. 4. Права людини і глобалізація. Лекція 8. Право в координатах семіотики та естетики 1. Право як семіотична система. 2. Особливості естетичного виміру права. 3. Категорії «міра», «гармонія», «баланс», «краса» в контексті права. 4. Право і мистецтво. Лекція 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні 1. Філософія права як дзеркало історичних епох 2. Філософія права в Україні: етапи та особливості 3. Сучасна філософія права в незалежній Україні
Семінарські заняття	Семінарське заняття 1 Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна. <u>Питання для усного опитування та дискусії:</u> 1.1. Філософія права як наука і навчальний предмет. 1.2. Специфіка філософсько-правового знання, його світоглядний характер. 1.3. Об'єктно-предметне поле філософії права. 1.4. Основні типи праворозуміння і філософсько-правові концепції. Семінарське заняття 2 Тема 2. Правова онологія та правова антропологія. <u>Питання для усного опитування та дискусії:</u> 2.1. «Буття права», «правова реальність» і «світ права»: співвідношення понять. 2.2. Вчення П. Сорокіна про морально-правову реальність. 2.3. Особливості природного та позитивного права. 2.4. Правова норма і закон як основні предметні форми існування права. 2.5. Особливості правової антропології.

2.6. Правова ідентичність.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність.

Питання для усного опитування та дискусії:

- 3.1. Вплив філософсько-правових ідей і концепцій на сучасну політико-правову реальність: , державний суверенітет, теорія розподілу влади, суспільний договір, сучасне розуміння держави.
- 3.2. Філософсько-правові ідеї в теорії конституціоналізму і текстах сучасних конституцій.
- 3.3. Ліберальна філософія Дж. Лока й американська революція.
- 3.4. Ідея вічного миру і сучасна політико-правова реальність (наукова спадщина мислителів Нового часу та І. Канта).

Семінарське заняття 4

Тема 4. Міф і міфотворчість у праві

- 4.1. Поняття та сфери дії міфу в сучасному соціальному житті.
- 4.2. Міф як правотворчий чинник.
- 4.3. Правовий міф та його місце в політико-правовій реальності
- 4.4. Міф і галузі права.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси: феміністична філософія права

Питання для усного опитування та дискусії:

- 5.1. Поняття філософсько-правового дискурсу.
- 5.2. Особливості феміністичної філософії права.
- 5.3. Філософія діалогу та філософія права.
- 5.4. Комунікативний філософсько-правовий дискурс (П. Рікьор)
- 5.5. Сучасна англо-американська філософія права (Сьюзан Хаак).
- 5.6. Вплив феміністичної філософії на сучасне міжнародне та національне право

Семінарське заняття 6

Тема 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення проблеми

Питання для усного опитування та дискусії:

- 6.1. Детермінація розуміння суб'єкта права панівною ідеологією в різні періоди європейської культури (П. Сорокін).
- 6.2. Вчення про суб'єкта права за П. Рікьором.
- 6.3. Філософсько-правові витоки сучасного розуміння суб'єкта права (філософія права Нового часу і Просвітництва).
- 6.4. Поняття квазі-суб'єкта права (роботи, тварини, неживі, географічні об'єкти).
- 6.5. Суб'єкт права і фікція.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Права людини (між мораллю і правом).

Питання для усного опитування та дискусії:

- 7.1. Модерністське та постмодерністське прав людини.
- 7.2. Проблема універсальності прав людини.

	7.3. Четверте покоління прав людини (соціокультурний контекст формування). 7.4. Насильство і права людини (порушення і захист прав людини: юридичні і неюридичні способи захисту прав людини, радикальні форми захисту прав людини). 7.5. Права людини і громадянство. 7.6. Демократія і права людини. Семінарське заняття 8 Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики 8.1. Право як семіотична система. 8.2. Особливості естетичного виміру права. 8.3. Категорії «міра», «гармонія», «баланс», «краса» в контексті права. 8.4. Право і мистецтво. Семінарське заняття 9 Тема 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні <i>Питання для усного опитування та дискусії:</i> 1. Філософія права як квінтесенція світоглядних наративів епохи. 2. Особливості вітчизняної філософії права. 3. Проблемні питання сучасної української філософії права.
Самостійна робота здобувачів вищої освіти	Тема 1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна Завдання 1. Порівняйте предмет, методологію та функції філософії права і загальної теорії права. Визначте спільні та відмінні риси. Завдання 2. Проаналізуйте не менше трьох сучасних визначень поняття «філософія права». Сформулюйте власне визначення та обґрунтуйте його. Завдання 3. Розкрийте особливості таких підходів до праворозуміння: природно-правового; позитивістського; соціологічного; інтегративного. Визначте їх значення для сучасної юридичної науки. Завдання 4. Підготуйте есе на тему: «Чи потрібна філософія права сучасному юристу?» Завдання 5. Дискусійне питання. Чи може юридична практика існувати без філософського осмислення права? Тема 2. Проблеми правової онтології та антропології Завдання 1. Розкрийте основні підходи до розуміння природи права: право як ідея; право як норма; право як цінність; право як соціальний феномен. Завдання 2. Проаналізуйте погляди Арістотеля, Томаса Гоббса та Іммануїла Канта щодо природи людини та її зв'язку з правом. Завдання 3. Проаналізуйте проблему: «Чи є права людини природними чи соціально сконструйованими?». Підготуйте аргументи для обох позицій. Завдання 4. Підготуйте есе: «Людина як центральна цінність сучасного права». Завдання 5. Створіть презентацію на тему: «Антропологічний поворот у сучасній філософії права» (10–12 слайдів).

	Тема 3. Вплив філософсько-правових ідей на політико-правову реальність Завдання 1. Дослідіть вплив ідей природного права на формування сучасного конституціоналізму. Завдання 2. Проаналізуйте вплив ідей суспільного договору; народного суверенітету; верховенства права; прав людини на зміст сучасних конституцій. Завдання 3. Порівняйте політико-правові концепції: Джона Локка, Шарля Луї де Монтеск'є, Жан-Жака Руссо. Визначте їх вплив на сучасні демократичні держави. Завдання 4. Підготуйте есе: «Чи здатні філософські ідеї змінювати політико-правову реальність?» Завдання 5. Наведіть приклади впливу філософсько-правових концепцій на сучасні реформи в Україні.
	Тема 4. Міф і міфотворчість у праві Завдання 1. Розкрийте поняття правового міфу та визначте його роль у правовій культурі суспільства. Завдання 2. Проаналізуйте один із поширених правових міфів: «усі рівні перед законом»; «суворіше покарання автоматично зменшує злочинність»; «закон завжди є справедливим»; «суд є повністю незалежним від суспільства». Визначте причини виникнення та наслідки поширення такого міфу. Завдання 3. Знайдіть приклади сучасної міфотворчості у сфері права в засобах масової інформації або соціальних мережах та проаналізуйте їх. Завдання 4. Створіть карту правових міфів сучасного українського суспільства із зазначенням: змісту міфу; джерел його поширення; можливих наслідків. Завдання 5. Підготуйте есе: «Правовий міф: перешкода чи необхідний елемент функціонування права?» Тема 5. Сучасні філософсько-правові дискурси: феміністична філософія права Завдання 1. Порівняйте ліберальний, радикальний та постмодерний напрями феміністичної філософії права. Визначте їхній вплив на розвиток сучасного праворозуміння. Завдання 2. Напишіть есе на тему: «Чи є право гендерно нейтральним?» Завдання 3. Оберіть рішення Європейський суд з прав людини щодо дискримінації за ознакою статі та проаналізуйте: фактичні обставини справи; аргументи сторін; позицію суду; значення рішення для забезпечення гендерної рівності. Завдання 4. Чи сприяють гендерні квоти реалізації принципу справедливості? Аргументуйте власну позицію. Тема 6. Суб'єкт права: філософсько-правове бачення проблеми Завдання 1. Порівняйте розуміння суб'єкта права у: класичній правовій думці; природно-правовій традиції; юридичному позитивізмі; постмодерній філософії права. Завдання 2. Проаналізуйте погляди Іммануїла Канта та Георга Гегеля на правосуб'єктність особи. Завдання 3. Чи можуть системи штучного інтелекту бути суб'єктами права? Підготуйте аргументи «за» та «проти».

	Завдання 4. Створіть презентацію на тему: «Трансформація уявлень про суб'єкта права в умовах цифрового суспільства». Тема 7. Права людини (між мораллю і правом) Завдання 1. Розкрийте співвідношення моральних і юридичних прав людини за такими критеріями: джерело виникнення; спосіб забезпечення; механізми захисту; санкції за порушення. Завдання 2. Підготуйте есе: «Чи можуть існувати права людини поза правом?» Завдання 3. Проаналізуйте положення таких документів як: Загальна декларація прав людини; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Визначте морально-філософські засади закріплених у них прав. Завдання 4. Проаналізуйте ситуацію, коли вимоги моралі та позитивного права вступають у конфлікт. Запропонуйте можливі способи розв'язання такого конфлікту. Тема 8. Право в координатах семіотики та естетики Завдання 1. Дослідіть правові символи та знаки: державний прапор; герб; судова мантия; суддівський молоток. Поясніть їхнє значення у правовій комунікації. Завдання 2. Підготуйте повідомлення на тему: «Образ Феміди як символ правосуддя: історія та сучасне трактування». Завдання 3. Оберіть художній фільм або літературний твір правової тематики та дослідіть: образ права; образ справедливості; правові символи; вплив естетичних засобів на сприйняття права. Завдання 4. Розробіть власний візуальний символ одного з принципів права (справедливість, свобода, рівність, верховенство права) та поясніть його семіотичне значення.
	Тема 9. Філософсько-правове знання як відображення світогляду конкретної епохи. Філософія права в Україні Завдання 1. Охарактеризуйте особливості філософії права: Античності, Середньовіччя, Нового часу, сучасної доби. Визначте вплив світоглядних змін на розуміння права. Завдання 2. Підготуйте порівняльну характеристику філософсько-правових поглядів: Григорія Сковороди, Памфіла Юркевича, Богдана Кістяківського. Завдання 3. Підготуйте наукове повідомлення: «Особливості розвитку української філософії права в умовах європейської інтеграції» Завдання 4. Підготуйте тези виступу на тему: «Національна правова традиція та сучасна українська правова ідентичність». Питання для самостійного вивчення Тема 1. 1. Історія формування філософії права як теорії та науки. 2. Особливості методологічного інструментарію філософії права. 3. Яка відмінність між філософією права і теорією права (за об'єктно-предметним критерієм). 4. Чому предметом філософії права є відношення «людина-світправа». Тема 2.

1. Зміст проблеми правової реальності
2. Структура правової реальності
3. Ідея права як форма буття права
4. Закон як форма буття права
5. Правове життя (дії і відносини) правове життя (дії і відносини)
6. Зміст проблеми правової антропології
7. Індивід, індивідуальність чи особистість як форми індивідуального буття людини

Тема 3.

1. Чому ідеї новочасових філософів права з легкістю втілювались в політико-правову реальність?
2. Розкрийте філософсько-правові витoki сучасного поняття «державний суверенітет».
3. Чи тотожні поняття «юридичний позитивізм» і «філософський позитивізм»?
4. Як вплинули ідеї Кельзена на сучасне правове життя?

Тема 4.

1. Чому міф і сьогодні зберігає свою актуальність?
2. Наведіть по два приклади міфів, які «працюють» в конституційному, цивільному, кримінальному праві.
3. Яким чином правова міфотворчість може сприяти утвердженню політико-державного режиму?
4. Хто є творцем правових міфів?

Тема 5.

1. Чим пояснюється сучасний плюралізм концепцій праворозуміння?
2. Наведіть приклади модернізованих класичних типів праворозуміння.
3. Особливості теологічного праворозуміння.
4. Основні положення феміністичної філософії права.
5. Мовна проблема сучасного права.

Тема 6.

1. Відмінність у трактування суб'єкта права в філософсько-правовій та теоретико-правовій традиціях.
2. Суб'єкт права через призму статусу свободи.
3. Юридичний і правовий статус особи.
4. Нетрадиційні суб'єкти права.
5. Суб'єкт права і юридична фікція.

Тема 7.

1. Права людини і громадянина.
2. Легальне порушення прав людини.
3. Легальне обмеження прав людини.
4. Універсальні та «регіональні» права людини.
5. Фактори, які вплинули на формування четвертого покоління прав людини.

Тема 8.

1. Семіотика як наука про знаки і символи.

2. Знаково-символічна природа права.
3. Право і засоби художнього відображення реальності.
4. «Баланс» як ідеал правового врегулювання суспільних відносин.
5. Право як система знаків.

Тема 9.

1. Сучасна українська правова ментальність.
2. Глобалізація і глокалізація права (світоглядний аспект).
3. Детермінація буттєвих форм права панівною світоглядною настановою.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

Теми рефератів

1. Справедливість як фундаментальна цінність права: класичні та сучасні концепції.
2. Онтологічна безпека як нова категорія сучасної філософії права.
3. Верховенство права: філософсько-правові засади та сучасні виклики реалізації.
4. Право і мораль: межі взаємодії в демократичному суспільстві.
5. Людська гідність як аксіологічна основа сучасного конституціоналізму.
6. Правова ідентичність особистості в умовах цифрової трансформації суспільства.
7. Свобода і безпека як базові цінності права: проблема філософсько-правового балансу.

	8. Штучний інтелект і право: філософські проблеми відповідальності, автономії та справедливості. 9. Конституція як соціокультурний наратив: філософсько-правовий аналіз. 10. Філософія права в умовах війни: трансформація правових цінностей та виклики сучасному конституціоналізму.
--	---

Політика та контроль

Політика щодо дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття	Перескладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Перескладання лекції: виконання завдання за темою пропущеної лекції. Перескладання семінарських занять: усне опитування по питаннях семінару.
Підсумковий контроль	1. Особливості сучасного гуманітарного знання (гуманітаристики) та філософії права. 2. Філософія права в системі суспільствознавчих дисциплін. 3. Філософія права як частина практичної філософії. 4. Злочини проти людяності як новий критерій сучасної філософії права. 5. Вплив картини світу та панівної світоглядної настанови на предметні форми права. 6. Картина права як конкретизація картини світу. 7. Сучасна філософія права. 8. Особливості методології філософії права 9. Нові методологічні підходи у філософії права. 10. Синергетичний та семіотичний підходи у філософії права. 11. Соціальний та правовий експерименти як об'єкти філософсько-правового осмислення. 12. Право та неправо. 13. Природне право: традиція і сучасність. 14. 15. Правовий позитивізм як вид нейтрального до моралі права. 16. Право і сучасна політико-правова доктрина неолібералізму. 17. Поняття дефектів права. 18. Причини та види дефектів права. 19. Організаційні інститути, процедури та суб'єкти протидії дефектам права. 20. Корупційні норми як найбільш деструктивний дефект права. 21. Філософська антропологія як універсальна методологія правознавства. Правова та юридична антропологія. 22. Антропологічна природа права. Право як засіб людського співіснування. 23. Стать, тіло і життя як правова проблема. 24. Людина розумна, людина правова, людина юридична і людина конфузис. 25. Права людини як правова цінність (ліберальна та неоліберальна інтерпретація). 26. Права людини як універсальна правова цінність. 27. Артикуляція прав нелюдей як відповідь на виклик сучасної світоглядної ситуації.

28. Права людини в ліберальній та неоліберальній доктринах.
29. Полеміка щодо прав людини як універсальної правової цінності.
30. Права людини як легітимаційний ресурс сучасного права.
31. Сучасні правові цінності: право на приватне, право на повагу, толерантність як конкретизація права на життя.
32. Права тварин та біороботів як правова проблема.
33. Філософсько-правова аргументація на користь легітимного насильства.
34. Основні методологічні проблеми філософії права: багатоманітність визначень права, неоднозначність трактування сутності права та його ідеї.
35. Загальна характеристика правової онтології. Правова реальність та правова дійсність.
36. Свобода та відповідальність як цінності. Право як форма свободи.
37. Синергетична інтерпретація правових процесів.
38. Співвідношення екзистенційного і феноменологічного аналізу правових явищ.
39. Співвідношення права і політики, "букви та духу" закону. Правова ідеологія та психологія.
40. Співвідношення філософії права, загальної теорії права та соціології права.
41. Способи обґрунтування права: об'єктивізм, суб'єктивізм.
42. Справедливість як одна з основних правових цінностей.
43. Структура філософії права. Філософсько-правова рефлексія.
44. Суспільний та правовий прогрес, їх основні критерії.
45. Сутність сучасних концепцій природно-правового мислення.
46. Сутність та основні напрямки системного аналізу у філософії права.
47. Сутність та особливості філософського підходу до права.
48. Сутність та явище в праві, їх взаємовідносини.
49. Сучасна дискусія про предмет філософії права.
50. Типологія концепцій природного права Нового часу.
51. Універсально-культурне і специфічно-цивілізаційне у правосвідомості.
52. Філософія злочину та покарання.
53. Філософія права в системі гуманітарних наук.
54. Філософія права в системах філософії та юриспруденції.
55. Філософія права в Україні: виникнення, світоглядно-методологічні підстави.
56. Філософія права як наука.
57. Філософське осмислення та наукове пізнання права: відмінність предмету і методу.
58. Філософський зміст і обґрунтування прав людини. Моральні аспекти захисту прав людини.
59. Філософські проблеми права і влади у посттоталітарному суспільстві.
60. Філософсько-правові інтерпретації природи людини.
61. Філософсько-правові моделі розвитку правових цивілізацій.
62. Характерні риси правового позитивізму як способу осмислення права.
63. Характерні риси природно-правового мислення як філософського способу осмислення права.

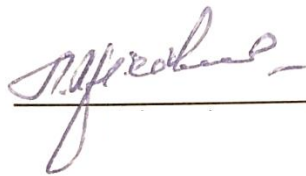
	Оцінювання здійснюється відповідно до Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми: <pre> graph TD A[Вивчення навчальної дисципліни] --> B[100 балів] B --> C[Очна денна, вечірня форма навчання] B --> D[Заочна дистанційна форма навчання] C --> E[до 10 балів за результатами навчання під час лекцій] E --> F[до 30 балів за результатами навчання під час семінарських практичних, лабораторних занять] F --> G[до 20 балів за результатами самостійної роботи] D --> H[до 5 балів за результатами навчання під час лекцій] H --> I[до 25 балів за результатами навчання під час семінарських практичних, лабораторних занять] I --> J[до 30 балів за результатами самостійної роботи] G --> K[до 40 балів за результатами складання семестрового контролю] J --> K </pre> Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі усного заліку. У випадку необхідності проведення заліку онлайн, він проводиться у формі тестування із застосуванням комп'ютерних технологій в режимі реального часу. До семестрового контролю допускаються здобувачі освіти, які до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичили за поточний контроль не менше 36 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання набраних здобувачем вищої освіти балів з поточного та семестрового контролю. За умови, якщо здобувач вищої освіти накопичив за поточний контроль 20-35 балів він допускається до складання заліку створеній деканом факультету комісії. Якщо здобувач вищої освіти до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичив за поточний контроль менше 20 балів, йому у відомості виставляється підсумкова оцінка «F» і такий здобувач має право на повторне вивчення відповідної навчальної дисципліни.
Можливість визнання результатів неформальної освіти	Результати неформальної освіти здобувача (участь у вебінарах, курсах, круглих столах, інших заходах за тематикою пов'язаною із вивченням навчальної дисципліни) можуть бути визнані у порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова,

	здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (https://cutt.ly/Ee8mmyUb). Результати неформальної освіти здобувача можуть бути визнані шляхом повного або часткового зарахування балів за самостійну роботу.
Політика академічної доброчесності	Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету (https://surl.li/eqbtouy) Кодекс академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/5rMH6Rjj). Положення про систему запобігання академічному плагіату в академічних та наукових текстах у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/8rMH7UJZ)
Політика врегулювання конфліктів	Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://surl.li/xddcxm). Процедура звернення з апеляцією на результати підсумкового контролю передбачена п. 3.8.8 Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0).
Зворотній зв'язок	1. Під час аудиторних занять, консультацій. 2. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань здобувачів вищої освіти, що проводяться в університеті.

РОЗРОБНИК професор кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор **Вікторія БОБК**

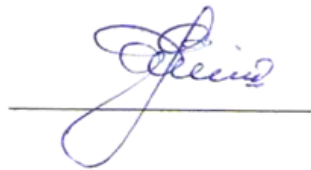
СХВАЛЕНО Рішення кафедри теорії та історії держави і права 18 червня 2026 року, протокол № 8.

Завідувач кафедри теорії та історії держави і права

Леонід МІСІНКЕВИЧ

Погоджено
Гарант освітньої програми

Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Обліковий обсяг 1,3 ум.др.арк.